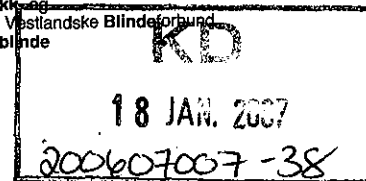

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

ADHD-foreningen • Afasiforbundet i Norge • Autismeforeningen i Norge • Cerebral Parese-foreningen • Forbundet Tenner og Helse • Foreningen for Blødere i Norge • Foreningen for Fragilitx-Syndrom • Foreningen for hjertesyke barn • Foreningen for Kroniske Smertepasienter • Marfanforeningen • Foreningen for Muskelsyke • Hørselshemmedes Landsforbund • Interesseforeningen for LMBB syndrom • Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende • Landsforeningen Alopecia Areata • Landsforeningen for Hjerter- og Lungesyke • Landsforeningen for Huntingtons Sykdom • Landsforeningen mot Fordøyelsessykdommer • Leverforeningen • Mental foreningen for Pårørende innen Psykiatri • Landsforeningen for trafikkekadde i Norge • Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte • Landsforeningen for Helse Norge • Momentum • Morbus Addisons Forening • Multipel Sklerose Forbundet i Norge • Norges Astma- og Allergiforbund • Norges Diabetesforbund • Norges Døveforbund • Norges Fibromyalgi Forbund • Norges Migreneforbund • Norges Parkinsonforbund • Norilco • Norsk cøllakiforening • Dysleksiforbundet i Norge • Norsk Dysmelliforening • Norsk Epilepsiforbund • Norsk Hemokromatoseforbund • Norsk Foreldrelag for Funksjonshemma • Norsk Forening for Analatresi • Norsk Forening for Cystisk Fibrose • Norsk Forening for Ehlers Danlos Syndrom • Norsk Keratoseforening • Norsk Forening for Nevrofibromatose • Norsk Forening for Osteogenesis Imperfecta • Norsk Forening for Tuberos Sklerose • Norsk Immunsviktforening • Norsk Interesseforening for Kortvokste • Norsk Interesseforening for Stamme • Norsk Landsforening for Laryngectomerte • Norsk Thyreoideaforbund • Foreningen for søvnsykdommer • Norsk Lymfødemforening • Norsk Porryllforening • Norsk Psoriasisforbund • Norsk Revmatikerforbund • Norsk Tourette Forening • Ryggforeningen i Norge • Ryggmargsbrokkforening • Hydrocephalusforeningen • Rådgivning om Spiseforstyrrelser • Støtteforeningen for Kreftsyke Barn • Turner Syndrom Foreningen i Norge • Vestlandske Blindeforbund • Norges Myalgisk Encefalopati Forening • Klinfeltforeningen i Norge • Landsforeningen for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Deres ref: 200604373-/IDA
Vår fil: B07-HW003-utdstøtte
Vårt arkiv: 453
Saksbehandler: Hanne Witsø

Oslo, 15. januar 2007

Høring – forslag om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2007-2008

Det vises til brev fra Kunnskapsdepartementet dater 18. oktober 2006, der FFO bes om å uttale seg om forslag til forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2007-2008.

FFOs hovedsynspunkter:

- FFO mener at Lånecassens regelverk ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til studenter med funksjonshemming og kronisk sykdom, noe også Stortinget har sluttet seg til.
- FFO er skuffet over forslaget til ny forskrift, som ikke inneholder realitetsendringer i forhold til studenter med funksjonshemming og kronisk sykdom.
- FFO mener at funksjonshemmede studenter bør kunne fullstipendieres umiddelbart etter normert studietid, uten å måtte vente ett år, dersom det kan dokumenteres at forsinkelsen skyldes funksjonshemmingen.
- FFO mener det er urimelig at det kun er fire måneder og to uker pr undervisningsår som kan omgjøres til stipend dersom låntaker blir syk, da dette medfører at funksjonshemmede og kronisk syke risikerer å sitte igjen med langt høyere studielån enn ikke-funksjonshemmede studenter.
- FFO mener at § 43-3 annet ledd må fjernes.

Innledning

FFO har vært opptatt av forholdene rundt utdanningsstøtte for studenter med funksjonshemning og kronisk sykdom i en årrekke. FFO mener at regelverket om utdanningsstøtte ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til studenter med funksjonshemning og kroniske sykdommer. Dette har også Stortinget sluttet seg til, jf anmodningsvedtak nr 302 i St meld nr 4 (2004-2005) *Om anmodnings- og utredningsvedtak i stortings sesjonen 2003-2004*:

”Stortinget ber Regjeringa sikre at finansieringsordningene ikke påfører studenter ekstra utgifter som er knytta til nedsatt funksjonsevne.”

Utdannings- og forskningsdepartementet svarte i brev til Statsministerens kontor 20. august 2004:

«Regjeringa vil legge frem forslag til ny lov om utdanningsstøtte våren 2005. Stortingets anmodning vedrørende studiefinansieringsordningene vil inngå i arbeidet med forskriftene til ny lov.»

Svaret er også tatt inn i St meld nr 4 (2004-2005).

FFO er skuffet over forslaget til forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2007-2008, som etter FFOs oppfatning ikke en gang *diskuterer* problemstillingene nevnt ovenfor. Forslaget til ny forskrift viser etter vår mening at departementet ikke følger opp Stortingets anmodningsvedtak.

FFO mener også at studenter med funksjonshemning møter spesielle utfordringer i høyere utdanning etter innføringen av Kvalitetsreformen, blant annet i forhold til målet om i så høy grad som mulig å gjennomføre studier på normert tid.

Studiefinansiering er et viktig element i muligheten til å ta høyere utdanning på lik linje med andre studenter. Mange studenter med funksjonshemning tar høyere utdanning i et attføringsløp. Muligheten til å studere lengre enn tre år er imidlertid innskrenket, jf folketrygdlovens § 11-6. Tiltaket må defineres som nødvendig og hensiktsmessig. Det kan gjøres unntak fra denne treårsregelen på grunnlag av sykdom, skade eller lyte. Men FFOs erfaring er at treårsregelen praktiseres strengt, noe som innebærer at det å få utdanning som en del av et attføringsløp i mer enn tre år er sjeldent.

Med hensyn til fleksibilitet og mulighet til å velge både type studium og lengden på studiet, er Lånekassens studiefinansieringsordning vesentlig bedre enn gjeldende attføringsordninger.

Det er en politisk målsetting at så mange som mulig skal komme i arbeid. Det er også dokumentert at funksjonshemmede profiterer på å ta høyere utdanning og lengre utdanning, med henblikk på å komme i jobb. Etter FFOs oppfatning er det derfor et paradoks at studiefinansieringsordningen nå er slik at studenter med funksjonshemning taper i forhold til ikke-funksjonshemmede ved forsinkelse, og at attføringsreglene er så strengt utformet, i tillegg til at unntaksbestemmelsen praktiseres i så lite omfang.

Lov om utdanningsstøtte sier i § 1 at utdanningsstøtteordningens formål er å bidra til like muligheter til utdanning uavhengig av blant annet funksjonsdyktighet. Samtidig sier bestemmelsen at utdanningen skal skje under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at

studiearbeidet kan bli effektivt. Forslaget til forskrift ivaretar etter FFOs oppfatning ikke disse forholdene for studenter med funksjonshemning og kronisk sykdom.

Kompensasjon – ikke fordel

For FFO er det viktig å påpeke at omgjøring av lån til stipend hvis forsinkelse skyldes funksjonshemning eller kronisk sykdom, er å regne som *kompensasjon*, ikke fordel. Mange studenter opplever at de forsinkes fordi tilretteleggingen av studiet og studiestedet ikke er ivaretatt.

Denne diskusjonen ble reist i NOU 1988:28 Med viten og vilje (Hernesutvalget, side 33):

”Reglene for utdanningsstønad for funksjonshemmede bør endres slik at funksjonshemmede kan ta sin utdanning over et lengre tidsrom, uten at den samlede studiegjeld blir større enn det som er normalt for studiet. Det må også gis mulighet for sletting av studiegjeld ved overgang til et annet studium. For funksjonshemmede kan slik overgang skyldes både dårlig tilrettelagte studier og endringer i den enkeltes funksjonshemning. Forståelsen for funksjonshemmedes levkår under studietiden er i dag mangelfull.”

Dette ble imøtegått i NOU 1999:33 *Nyttige lærepenger* (Aamodtutvalget). Flertallet foreslo at eventuell fullstipendiering burde inntre etter normert studietid og først etter at den ordinære forsinkelsen på ett år var utnyttet. Utvalget brukte en *likhetsbetraktning* mellom funksjonshemmede og ikke-funksjonshemmede studenter.

FFO vil hevde at en slik ordning begrunnet i likehet faktisk fører til helt ulike situasjoner for studenter og at det i praksis fungerer som en diskriminerende ordning for studenter med funksjonshemning og kronisk sykdom.

Funksjonshemmede studenter er fremdeles henvist til en ordning der man pådrar seg ekstra gjeld ved forsinkelse. FFO mener at funksjonshemmede studenter bør kunne fullstipendieres umiddelbart etter normert studietid, uten å måtte vente ett år, forutsatt at det kan dokumenteres at forsinkelsen skyldes funksjonshemningen.

FFO mener dagens modell er ulogisk og i strid med den overgripende målsettingen om å fjerne ulikhet og fremme likestilling. Dersom en student oppfyller kriteriene for å bli definert som funksjonshemmet eller kronisk syk, og derigjennom har krav på fullstipendiering av merstudietid på grunn av at funksjonsevnen er varig og vesentlig nedsatt, må dette tas hensyn til og imøtekommes uten at det legges en antakelse til grunn om at denne studenten primært forsinkes på grunn av andre forhold enn den nedsatte funksjonsevnen.

Magistadutvalget (NOU 1993: 13 *Leve og lære II*) la i sin tid til grunn at funksjonshemmede er en studentgruppe som har ”vesentlig reduserte muligheter for å gjennomføre utdanningen på normert tid”. Det kan være ulike årsaker til at studenter bruker mer tid enn normert studietid.

Vedrørende definisjon av funksjonshemning

FFO viser til brev fra departementet datert 21. november 2005, der man ber FFO om bistand til å gi en definisjon av *funksjonshemning*, i forhold til spørsmålet om omgjøring av lån til

stipend hvis man er forsinket i studiene på grunn av funksjonshemning. Departementet ber også FFO om å gi en vurdering av hvor mange det kan dreie seg om i et studieår ut fra den definisjonen som anbefales.

Dette ble også tatt opp av daværende statssekretær Åge Rosnes i et møte i Brukerforum for funksjonshemmede i høyere utdanning den 15. desember 2005. FFO mener det ikke er hensiktsmessig å innarbeide en definisjon av begrepet *funksjonshemning/nedsatt funksjonsevne* i regelverket, utover definisjonen i St meld nr 23 (2003-2004) *Nedbygging av funksjonshemmende barrierer*.

FFO er også av den oppfatning at det er vanskelig å anslå hvor mange studenter dette kan gjelde. Jo bedre tilrettelagt studieløpene er, desto færre studenter vil det angå. Det er først og fremst universiteter og høyskoler selv som kan tenkes å sitte inne med kunnskap om hvor mange studenter som har funksjonshemning og kronisk sykdom, ikke FFO. FFO opplever at departementet forsinket forslaget ved å gjøre innføring av en ny ordning avhengig av hvor mange den vil omfatte.

Kommentarer til forskriften

FFO avleverte høringsvar til forslag om forskrift for tildeling av utdanningsstøtte for 2006-2007. Det er heller ikke for 2007-2008 foreslått endringer på de punkter som FFO da omtalte. FFO beklager den manglende viljen departementet har til å foreslå endringer i tråd med Stortingets anmodningsvedtak.

FFO vil fortløpende kommentere de bestemmelsene som det *ikke* er foreslått endring i, som vi mener har stor betydning for studenter med funksjonshemning/kronisk sykdom.

Kap. 7 Krav til utdanningsopplegget

§ 7-2 første ledd: *Det kan bli gitt støtte til deltidsutdanning som omfatter minst 50 prosent av undervisningsopplegget i fulltidsutdanning.*

For studenter med funksjonshemning og kronisk sykdom kan den nedre grensen slå uheldig ut. Den nedre grensen bør etter FFOs oppfatning oppheves. For studenter med funksjonshemning og kronisk sykdom kan det være helt nødvendig å ta utdanning over lengre tid og i et redusert tempo, for at det i det hele tatt skal være aktuelt å kunne ta en høyere utdanning. Funksjonshemning og kronisk sykdom kan bety redusert arbeidskapasitet. FFO mener derfor at forskriften her bør endres slik at det blir mulig å søke støtte for deltidsutdanning, slik at studenten kan få gradert støtte i tråd med utdanningsprosenten.

FFO foreslår at bestemmelsen endres som følger:

- *Det kan bli gitt støtte til deltidsutdanning.*

Kap 8 Hvor lang tid det gis støtte

§ 8-3 siste ledd: *Det gis ikke støtte i mer enn åtte år til sammen selv om søkeren blir forsinket. Det blir gjort unntak for søker som blir forsinket på grunn av sykdom...eller på grunn av redusert funksjonsevne.*

Det er positivt at det gis mulighet for utvidet støtte. Likevel innebærer bestemmelsen at

studenter med funksjonshemning eller kronisk sykdom henvises til å ende opp med mer lån på grunn av funksjonshemning eller kronisk sykdom. FFOs mål er at studenter med funksjonshemning eller kronisk sykdom ikke kommer i denne situasjonen hvis de er forsinket på grunn av dette, og viser til innledningen for nærmere begrunnelse.

Ordningen slår også uheldig ut for studenter som studerer på deltid. Hvis man på grunn av funksjonshemningen må studere på deltid, får man færre år til rådighet og dermed begrenset mulighet til en høyere utdanning. Dette er uheldig. Bestemmelsen bør etter FFOs mening endres slik at lånet for forsinkelsesperioden ettergis.

Videre er vi kritiske til at både videregående opplæring (som voksen) og folkehøgskole teller inn i disse årene. Vi ser derfor at støtte til videregående opplæring (når tas som voksen) blir unntatt fra de tellende årene.

Kap 9 Forsinkelse og avbrudd

§ 9-3: Ved forsinkelse i mer enn ett år kan Lånekassen i særlige tilfeller vurdere å gi støtte. Det gjelder blant annet søker med redusert funksjonsevne som har støtte fra folketrygden, søker som får barn i utdanningsperioden og søker som har blitt mer enn ett år forsinket på grunn av sykdom.

Definisjonen av funksjonshemmede relatert til folketrygden gjør at denne bestemmelsen ekskluderer en rekke studenter med funksjonshemning og kronisk sykdom. Mange funksjonshemmede studenter mottar ikke stønad fra folketrygdens ordninger. Bestemmelsen omfatter ikke en hørselshemmet student som på grunn av hørselstapet ikke klarer å fullføre utdanningen til normert tid, eller en blind eller svaksynt student som på grunn av forsinkede hjelpemidler og pensumlitteratur blir forsinket i studiene. Bestemmelsen får etter FFOs oppfatning utilsiktede og uheldige konsekvenser.

FFO foreslår at bestemmelsen endres som følger:

- *Ved forsinkelse i mer enn ett år kan Lånekassen i særlige tilfeller vurdere å gi støtte. Det gjelder blant annet søker som er funksjonshemmet eller har kronisk sykdom, søker som får barn i utdanningsperioden og søker som har blitt mer enn ett år forsinket på grunn av sykdom*

Kap 43 Sykestipend

§ 43-1: Søker som blir syk og av den grunn helt studieufør i en del av søknadsperioden, kan få lånet for denne tiden omgjort til sykestipend, men ikke for mer enn fire måneder og to uker per undervisningsår. Sykdomsperioden må dokumenteres. Omgjøring gis for halve måneder.

Lån for de første fjorten dagene av en sykdomsperiode (karenstid) kan ikke bli gjort om til sykestipend.

FFOs mener det er det urimelig at det kun er fire måneder og to uker per undervisningsår som kan omgjøres til sykestipend dersom lånetakeren blir syk. Bestemmelsen medfører at funksjonshemmede og kronisk syke risikerer å sitte igjen med et langt høyere studielån enn ikke-funksjonshemmede studenter, og ordningen er risikabel for mange. FFO mener at omgjøringen bør kunne gjøres for hele perioden lånetakeren kan dokumentere sykdom.

FFO ønsker dessuten å legge til en tilleggsbestemmelse for delvis studieuførhet. Dersom en lånetaker blir delvis studieufør bør det være mulig å få omgjort deler av lånet til sykestipend. Etter FFOs oppfatning bør det innføres en gradering i omgjøringen i tråd med graden av studieuførhet. Dette må gjelde både dersom studieuførheten oppstår på grunn av sykdom og funksjonshemning, ikke kun sykdom slik det står i dagens bestemmelse.

Ordningen med karenstid bør også vurderes. FFO mener det bør gjøres en vurdering av hvordan ordningen fungerer i arbeidslivet og se på mulighetene for en tilsvarende ordning for studenter. Det bør kunne være mulig at også studenter kan søke trygdekontoret om å få dekket karenstiden, slik at karenstiden ikke belastes studenten.

FFO foreslår derfor at denne bestemmelsen endres som følger:

- *Søker som på grunn av sykdom eller funksjonshemning blir helt studieufør i en del av søknadsperioden, kan få lånet for denne tiden omgjort til sykestipend. Sykdomsperioden må dokumenteres. Søker som av samme grunn blir delvis studieufør, kan få deler av lånet for sykdomsperioden omgjort. Omgjøring beregnes ut fra graden av studieuførhet. Omgjøring blir gitt for halve måneder. Lån for de første fjorten dagene av en sykdomsperiode (karenstid) kan bli gjort om til sykestipend.*

§ 43-3 annet ledd: *Retten til omgjøring gjelder ikke for søker som er syk når undervisningen tar til. Det blir gjort unntak når søkeren er i en flerårig utdanning.*

FFO mener det er nødvendig å endre denne bestemmelsen. Vår erfaring er at det er stor forskjell på hvordan begrepet "tar til" forstås blant saksbehandlerne i Lånekassen. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons Ungdom (FFOU) har ved henvendelse til Lånekassen fått flere ulike forklaringer på hva som omfattes av "tar til", og mener all usikkerheten rundt dette tolkningsrommet skaper en tilleggsbelastning for studenter som blir syke i utdanningsløpet.

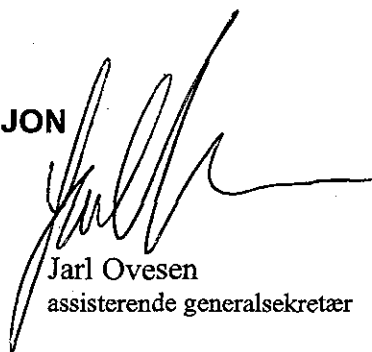
Denne regelen er problematisk og gir etter FFOs mening uønskede utfall. Man kan ikke beregne når sykdom eller forverring av en tilstand inntreffer. Det er nødvendig med et regelverk som ivaretar alle som blir syke underveis i studieperioden, også om sykdommen inntreffer første studiedag. I tillegg er det nødvendig med et regelverk som også gir rom for at kronisk syke kan få omgjøring til sykestipend dersom sykdommen forverres i studieperioden.

FFO mener derfor at denne bestemmelsen bør fjernes.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Margaret S. Ramberg (s)
leder

Jarl Ovesen
assisterende generalsekretær